

Dr. A. STEPINAC - J. LACHNER - Dr. J. ANDRIĆ - I. BOČKAJ

ZAVJET HRVATSKOG SABORA

JERUZALEMSKA
KAPELICA
GROBA ISUSA
U LUDBREGU

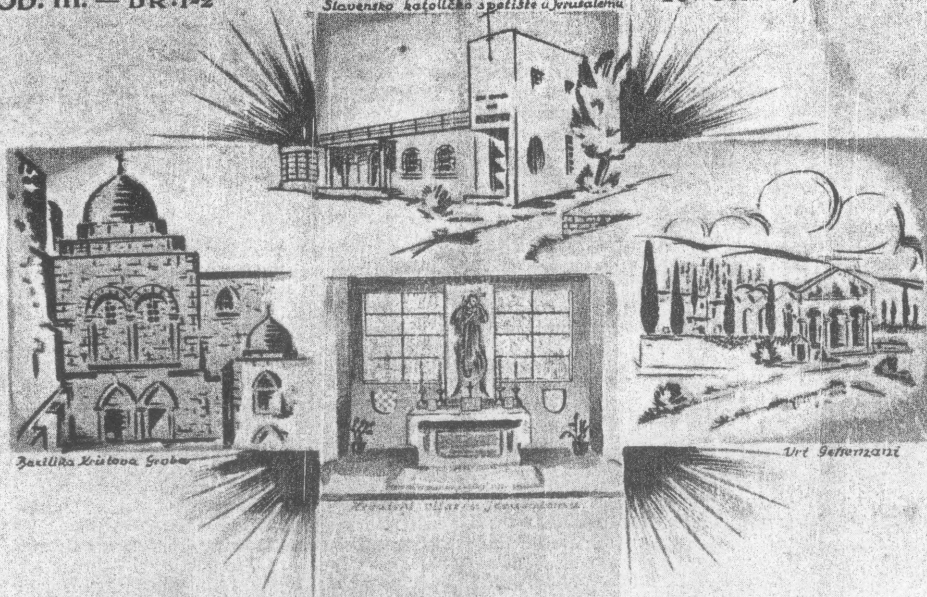
PRETISAK IZ ČASOPISA "SVETA ZEMLJA", 1940.

S V E T A Z E M L J A

GOD. III. — BR. 1-2

Slavensko katoličko sporište u Jerusalemu

28. SRPNJA 1940.

ZAVJET HRVATSKOG SABORA

JERUZALEMSKA KAPELICA GROBA ISUSOVA U LUDBREGU

OVO DVOJE TREBA IZVRŠITI U HRVATSKOJ SVETOJ GODINI

S Golgote iz Jeruzalema obasjala je cijeli svijet sveta vjera, kojoj se hrvatski narod prije 1300 godina priklonio i u kojoj je našao najjaču zaštitu za svoj opstanak.

Kada dakle sada slavimo 1300. godišnjicu hrvatskoga katoličanstva ovom Svetoj Hrvatskom Godinom, koja po odluci Sv. Oca Pape Pija XII. traje od Petrova g. 1940. do Petrova g. 1941., onda se misli naše upravljaju nesamo prema Rimu, sjedištu Namjesnika Kristova kao vrhovnog čuvara katoličke vjere, nego i prema Jeruzalemu, gdje je Spasitelj svojom smrću i uskrsnućem postavio temelj spasenju svega čovječanstva, svijlu naroda pa i naroda hrvatskoga. I jednaki osjećaji ljubavi i zahvalnosti obuzimaju sva hrvatska srca i prema Rimu i prema Jeruzalemu. A to želimo osobito u ovoj jubilarnoj godini hrvatskog naroda u punoj mjeri dokazati i izvanrednim činima posvjedočiti.

Među najdivnijim i najveličanstvenijim dokazima i svjedočanstvima treba da budu ova dva:

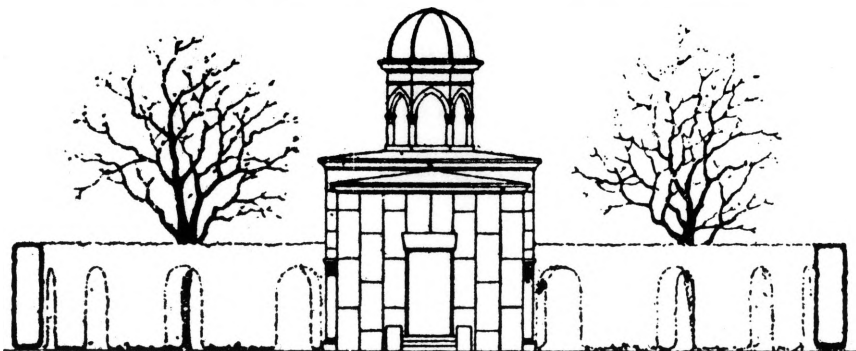
1. IZVRŠENJE DVJESTAGODIŠNJEG ZAVJETA HRVATSKOG NARODA. Po tom zavjetu, koji je hrvatski sabor učinio u prosincu g. 1739., treba hrvatski narod svojim prinosima da podigne zavjetnu kapelicu u čast Presvete Krv i Isusove u Ludbregu. Svet je to i velik hrvatski zavjet. Ako smo pravaj katolički narod, onda ćemo ga i izvršiti, i to još tijekom ove Svete Hrvatske Godine. Krv je Isusova prolivena na Golgoti u Jeruzalemu za spas svijlu ljudi, svijlu naroda, pa i za spas naš Hrvata. A kad je ta sveta Krv bila prolivena, tada je Presveto Tijelo Isusovo položeno pod Golgotom u grob. Nad tim Isusovim grobom u Jeruzalemu je jedan Hrvat, franjevac Bonifacije Drkolić, godine 1555. sagradio novu kapelicu. Tako je eto hrvatski narod po tom svom sinu, graditelju kapelice Isusova groba, vezan s tim najsvetijim mjestom svega svijeta. I zato će u Ludbregu zavjetna kapelica hrvatskog sabora biti sagrađena isto onakva, kakvu je onaj hrvatski franjevac sagradio nad Isusovim grobom u Jeruzalemu. I to će postati jedno od najmilijih svetišta hrvatskog naroda, jer na grob Isusov želi svaki poći, pa tko ne može ići u Jeruzalem, poći će u Ludbreg i pohoditi istu kapelicu, kakvu je nad grobom Isusovim sagradio jedan veliki Hrvat. I kao što je u Jeruzalemu u grobu Isusovu bilo sahranjeno Tijelo Isusovo, tako će se u Ludbregu u kapelici Groba Isusova čuvati svetinja Krv i Isusove, tog najvećeg blaga hrvatskog naroda, kako je to prije dvjesto godina proglasio hrvatski sabor. Pa zar ne će baš gradnja te ludbreške kapelice biti najdivnije djelo hrvatskog naroda u ovoj Svetoj Hrvatskoj Godini? I zar se može naći i jedan Hrvat, koji ne bi barem dinar darovao za to ludbreško svetište? Tim ispunjujemo jedan veliki dug Boga, a ujedno dokazujemo svoju ljubav prema hrvatskom saboru kao najvišoj ustanovi hrvatskog naroda i hrvatske slobode.

2. PROGLAŠENJE BL. NIKOLE TAVILIĆA ZA PRVOG HRVATSKOG SVECA. To je hrvatski metropolit preuzv. g. dr Alojzije Stepinac u ime svijlu hrvatskih biskupa 14. studenoga 1939. zamolio Svetu Stolicu u vezi s ovdm Svetom Hrvatskom Godinom. Sveti Otac Papa Pijo XII. pokazao je prema toj molbi svu svoju sklonost, i iz Rima stižu vijesti, da je pitanje kanonizacije bl. Nikole Tavilića na najboljem putu. Treba samo provesti štovanje tog svetog Hrvata po cijelom hrvatskom narodu, to jest po svim hrvatskim crkvama postaviti njegovu sliku, kip ili oltar te mu se mnogo moliti. Dosada je to od nekih 1500 župnih i samostanskih crkava provedeno u kojih 600 crkava. Hrvatski Odbor za Svetu Zemlju (Zagreb, Trenkova 1.) dao je izraditi vrlo lijepe velike slike bl. Nikole Tavilića po 100 dinara, pa je tim omogućeno, da se takva slika postavi doista u svaku pa i najsiromašniju crkvu. A to do ovogodišnjeg blagdana bl. Nikole Tavilića 14. studenoga 1940. i moramo provesti, pa da onda uzmogne biti javljeno u Rim: općenitost štovanja bl. Nikole Tavilića, hrvatskog jeruzalemskog mučenika, provedena je potpuno. Onda će proglašenje prvog hrvatskog Sveca doći kao kruna ovoj Svetoj Hrvatskoj Godini. A to će biti i slavlje Rima i slavlje Jeruzalema u duši svega hrvatskog naroda, jer je bl. Nikola Tavilić kao apostol katoličanstva u hrvatskom narodu i kao jeruzalemski mučenik povezo Hrvatsku na najdivniji način s Rimom i Jeruzalemom više nego itko drugi. Ima li dakle i jedne hrvatske katoličke duše, koja ne bi širenjem štovanja bl. Nikole Tavilića i molitvom pomogla ostvarenje te svete težnje?

To dvoje eto — izvršenje zavjeta hrvatskog sabora i proglašenje prvog hrvatskog Sveca — moramo provesti i postići u ovoj Svetoj Hrvatskoj Godini. Uz male žrtve i molitve svijlu Hrvata će to i biti ostvareno. I donijet će to najveći blagoslov sretnijoj i slobodnijoj dragoj našoj Hrvatskoj. A tim će biti pojačana i ljubav hrvatskog naroda prema Svetoj Zemlji, Spasiteljevoj domovini, koja nam je pored Hrvatske najdraža od svijlu zemalja svijeta.

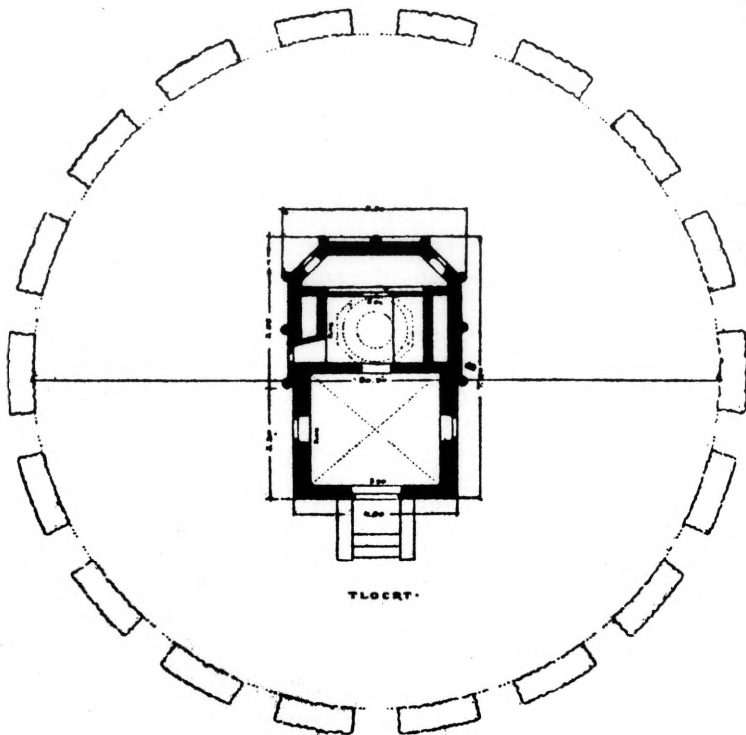
JEDNO HRVATSKO SVETIŠTE

KOJE MORA BITI OSTVARENO U OVOJ SVETOJ HRVATSKOJ GODINI
ZA IZVRŠENJE DAVNOG ZAVJETA HRVATSKOG SABORA

Nacrt za kapelicu Presvete Krvi Isusove u Ludbregu

Još u prosincu 1739. zavjetovao se hrvatski sabor, da će troškom hrvatskog naroda biti sagrađena ta kapelica. Kad to dosad još nije izvršeno, mora biti sada nakon 200 godina u ovoj Svetoj Hrvatskoj Godini, da Svevišnji bude u pomoći hrvatskom narodu od sviju zala, koja su i gora od nekadanje kuge. Kapelica će biti u obliku jeruzalemske kapelice Isusova groba, kako ju je ondje sagrađilo g. 1555. Hrvat fra Bonifacije Drkolić - Dubrovčanin.

Tlocrt ludbrešké zavjetne kapelice ograđene kružnom ogradom

Kao što je u Jeruzalemu kapelica Isusova groba u rotundi hrama, tako će ova u Ludbregu biti zasad opkoljena ogradom u krugu. — Nacrt od arhitekta Bruna Bauera.

**Poziv hrvatskog metropolite
svoj rodoljubnoj javnosti**

IZVRŠIMO U HRVATSKOJ SVETOJ GODINI DAVNI ZAVJET HRVATSKOG SABORA!

**OKRUŽNICA, KOJA TREBA DA SE PROČITA U SVIM CRKVAMA
I OBJAVI PO CIJELOM HRVATSKOM NARODU**

Kroz stoljeća su sudbinom hrvatskog naroda odlučivali hrvatski sabori. U djelovanju hrvatskih sabora dolazila je uvijek do izražaja duša hrvatskog naroda, koja je duboko katolička. Zato su sve odluke hrvatskih sabora uvijek bile u skladu s katoličkim životom, mišljenjem i osjećanjem hrvatskog naroda, a to je u posebnim nekim historijskim zgodama dolazilo i do osobitog izražaja u zaključcima hrvatskih sabora.

Među tim zaključcima ima i jedan, koji ima značaj zavjeta što ga je hrvatski sabor u ime hrvatskog naroda učinio Bogu. U godini 1739. harala je naime kuga u nekim krajevima Hrvatske. U prosincu te godine sastao se hrvatski sabor u tadanjem saborskom gradu Varaždinu i zaključio, da će, ako Bog odvrati kugu od hrvatskog naroda, u zahvalu za to biti podignuta kapelica u čast Presvete Krvi Isusove u Ludbregu, gdje se od davnine posebnim načinom štuje Presveta Krv Spasiteljeva. To je štovanje Presvete Krvi Isusove u Ludbregu, kamo u to ime hrli mnogo hrvatskog naroda, hrvatski sabor nazvao „najvećim blagom hrvatskoga kraljevstva“.

Bog je uslišao molitve hrvatskog naroda i zavjetnu želju hrvatskog sabora: kuga je prestala. Ali obećanje, što ga je hrvatski sabor tada Bogu za uzvrat dao, ostalo je neizvršeno. To je obećanje isprva odgađano, kako to često biva u ljudskom životu, i na kraju je na nj posve zaboravljeno.

I do dana današnjega — evo već preko 200 godina — taj zavjet hrvatskog sabora nije izvršen.

Naoko se mnogima možda čini taj zavjet neznatnim. Kuge danas u Evropi više nema, pa zato sebi ne znamo zamisliti, kolika je ona nekad bila nesreća harajući nemilice, kuda je stigla. A i gradnja samo jedne kapelice nije velika stvar, pa ako to nije izvršeno, možda će netko misliti, da to nije ne znam koliki propust.

Ali krivo bi mislio, tko bi tako sudio. Tu se radi o obećanju, koje je u ime hrvatskog naroda dano Bogu. Ako pojedinac čovjek učini kakvo obećanje, kakav zavjet Bogu, pa ga ne izvrši, teško griješi. A zar to isto da ne vrijedi i za cijeli narod?

Nema zastalno nijednog katolika Hrvata, koji ne bi rekao, da ono, što je hrvatski sabor kao predstavnik hrvatskog naroda Bogu obećao, mora doista biti i izvršeno. Pa ako je kroz dvjesto godina ostalo neizvršeno (a kolike je Božje kazne hrvatski narod možda i baš radi toga morao u ta dva stoljeća podnijeti!), treba da to obećanje bude bar sada što prije izvršeno.

Za izvršenje tog zavjeta hrvatskog sabora poduzete su od prošle godine prve priprave. Za gradnju zavjetne kapelice u čast Presvete Krvi Isusove u Ludbregu, koja je Bogu obećana tim zavjetom hrvatskog sabora, načinjen je nacrt, te će ta kapelica biti podignuta u obliku kapelice Isusova groba, kako ju je bio u Jeruzalemu sagradio Hrvat fra Bonifacije iz Dubrovnika. Tako ćemo izvršenjem tog zavjeta hrvatskog sabora ujedno dobiti u Hrvatskoj i kopiju kapelice Spasiteljeva groba, i to u historijskom obliku, kakav joj je dao jedan Hrvat. Tu se spaja u divan zajednički izražaj i vjerska manifestacija narodnog zavjeta i kulturno-historijski dokumenat o jednoj građevini, koja se može ubrojiti među najslavnije, što ih je ikad koji Hrvat u stranom svijetu — u ovom slučaju u Spasiteljevoj domovini — izvršio.

Da se taj zavjet hrvatskog sabora uzimogne što prije izvršiti i kapelica Presvete Krvi Isusove (u obliku kapelice Isusova groba) sagraditi, tu treba pomoći od cijelog hrvatskog naroda. Ne radi se o velikoj građevini ni o velikoj svoti (možda oko 200 tisuća dinara), pa ako se svagdje pomalo sabere, svota će biti brzo namaknuta. Dosad su mnogi već pridonijeli po koji obol, ali još nije sabrana ni desetina potrebne svote.

Pozivam dakle vele časno svećenstvo, sva katolička društva i pojedince katolike, da učine, što god je moguće, za ovu svetu katoličku i narodnu svrhu. Na prvi dan mjeseca srpnja slavi se spomendan Presvete Krvi Isusove. Neka dakle od tog dana cijela druga polovica ove godine bude namijenjena tome, da nas podsjeća na izvršenje zavjeta hrvatskog sabora i da nas potiče, da svaki od nas za to pridonese svoj ma i najmanji obol. Jedne nedjelje ovog ljeta (kako je u kojem mjestu zgodnije) neka bude u crkvi i izvan crkve organizirana i posebna sabirna akcija u tu svrhu.

Neka nam lebdi pred očima, da je Bog po tom zavjetu hrvatskog sabora prije dvjesta godina odvratio jedno strahovito zlo, kugu, od hrvatskog naroda. A Crkva u svojim molitvama stavlja u isti red kugu, glad i rat. Danas jedno od tih triju zala, to jest rat, hara velikim dijelom Evrope i širi se kao nekada kuga. Izvršenjem zavjeta hrvatskog sabora, po kojem je Bog odvratio kugu od hrvatskog naroda, ublažit ćemo milosrđe Božje, da čuje i usliši naše vapaje, kad s Crkvom danas toplije nego ikad molimo: „Od kuge, glada i rata oslobodi nas, Gospodine!”

Stojimo, hvala Bogu, i pred novim razdobljem, kad će hrvatski sabor opet odlučivati o sudbini hrvatskog naroda. To novo djelovanje hrvatskog sabora treba da bude praćeno Božjom pomoću i blagoslovom. A postići ćemo to tim sigurnije, ako izvršimo nekadanje obveze hrvatskog sabora prema Bogu. Neka i ta misao sa željom, da što prije bude ostvarena vlast hrvatskog sabora, bude jak poticaj, da omogućimo što većim sudjelovanjem i prinosima cijelog hrvatskog naroda izvršenje dvjestogodišnjeg zavjeta hrvatskog sabora.

Dobri Bog neka blagoslovi svako djelo učinjeno u tu svrhu!

Dr Alojzije Stepinac,
hrvatski metropolita i nadbiskup
zagrebački

Dajmo Bogu, što je Božje!

KAKO SE HRVATSKI SABOR ZAVJETOVAO PRIJE 200 GODINA BOGU

A Taj zavjet nije još do danas izvršen

Napisao Juraj Lahner

Godine 1739. harala je strašna kuga u Moslavini, vlastelinstvu grofova Erdeda, koje je stajalo pod jurisdikcijom hrvatskoga bana. U to je doba tek jedan dio današnje Hrvatske bio pod banovom jurisdikcijom. Drugi je dio Hrvatske te cijela današnja Slavonija bila pod jurisdikcijom vojničkom, pa su to bila tako reći dva odjelita područja. Moslavačko je područje ležalo na istočnoj granici banske jurisdikcije. Ovdje ćemo donijeti, što stari spisi govore o toj kugi, koja je Hrvatima dala povod, da učine jedan veliki narodni zavjet Bogu.

I.

Dne 6. lipnja 1739. daje ravnatelj Erdedijanskih dobara Matija Marković iz Oborova o početku te kuge obavijest hrvatskome banu Josipu grofu Esterhaziju (banovao od 1733. do 1741.):

„Piše mi činovnik iz Moslavine, da se u selo Slatinu, što spada pod Moslavinu, uvukla pošast, pa da su dvije kuće ostale puste, a i drugi u istome selu da umiru. No ništa mi ne piše, otkud je i kako je to zlo nastalo. Nego ja sam se raspitivao tu i tamo kod seljaka, pa su mi kazali, da su nekoji Slatinčani u Međureču, koje je okuženo, imali svoje rođake, pa kad su čuli, da su im oni umrli, da su onamo otišli po noći i po nekim tajnim putevima, te odanle donijeli kući nekoja odijela od umrlih i da je od tih odijela nastao taj kužni požar...” (Original u „Acta banalia”, god. 1739., br. 194. u zagreb. drž. arhivu.)

II.

Prve točnije podatke o pošasnom haranju i opis same bolesti nalazimo u pismu, što ga 20. lipnja iste godine moslavački provizor Juraj Uzović šalje ravnatelju Matiji Markoviću, a ovaj ga upućuje banu.

Uzović piše: „Šaljem po svojoj dužnosti obavijest, da je u selu Slatini od dne 2. ovoga mjeseca pa do današnjega dana umrlo 58 različitih osoba. Na njima su bila znamenja velika kano kokošje jaje, kojima narod kaže buta. U sredini se takve bute pokazivao vršak kod nekih crn, a kod nekih drugih crven. No većinom je bio crn i kod takvoga je najviše svijeta umrlo. Od rečene su bolesti ta znamenja nastajala i vidjela se ili na gornjem dijelu nogu ili među nogama ili pod rukama i pod pazuhom, a kod nekih i okolo vrata. Kad bi se ta buta prokinula, tekla je iz nje gadna tvar pomiješana crna, crvena i plava. To selo imade 17 kuća. Izuzevši tri, za koje se kaže, da su po milosti Božjoj dosad zdrave, sve su ostale okužene. No ipak vele, da iz okuženih kuća nekoji prizdravljuju. U selu je Ludinici neki Butaić bio zaražen, pa ga je selo izbacilo i uklonilo. O njemu se ne zna, gdje e i je li još živ. U istome selu Ludinici ostale su kuće zdrave. U selu

Gornja Jelenska jedna je žena isto bila zaražena i umrla, ostali su ljudi u istome selu zdravi. Iz sela Mustafina Klada dva su sumnjiva čovjeka isto izbačena.* U ostalom su tamo u selu Mustafina Klada kuće zdrave. Druga se pak sela u ludinskoj župi, hvala Bogu, dosada sva zdrava. Napokon župa Osekovo po milosti Božjoj sva je zdrava..."** (Original u spomenutom spisu br. 232.)

III.

O daljnjem širenju pošasti šalje dne 29. lipnja moslavački provizor Uzović banu Esterhaziju nove vijesti :

„...U selu je Slatina, što potpada pod župu Ludina, od 2. ovoga mjeseca pa do današnjega dana u zaraznoj bolesti umrlo 68 različitih osoba. To selo imade 17 kućica, slabo građenih. Kazuju, da su tude tri kućice ostale puste, da je skorašnjih dana prošle nedjelje umrlo ondje malo ljudi, pa izgleda, da pošast nekako prestaje. Rečenom su selu pružena sredstva za život i za uzdržavanje. Odatle se to zlo uvuklo u selo Gornja Vlahinička. U njemu je do jučerašnjega dana umrlo 15 ljudi i tamo su dvije kuće izumrle. Napokon je dne 21. ovoga mjeseca jednaka bolest nastala u selu Čairama, gdje su kroz to vrijeme iz jedne kuće umrle 4 osobe, iz druge pak 2, svega 6. Spomenuto je selo od gore navedena dva zaražena sela otprilike 4 sata daleko. Ostala su sela, što ih obuhvata ova gospoštija, po milosrđu Božjem zdrava...”

Ludinski župnik Martin Jakšić piše 9. srpnja 1739. zagrebačkome kanoniku Jurju Marseloviću : „Neki je Luka Pobrić, drugačije Tonković, stanovnik sela Slatina, a inače moj župljanin, koji je prvi umro od bujice ovoga zla, uzeo sa sobom jednoga svoga rođaka iz sela Kutinice, kutinske župe, i otišao u Međureče, da tamo kupi vola. Tude je pridošlice zatekla duboka noć, pa ih primiše u jednu seljačku kuću, u kojoj su našli sedam mrtvacu, i u njoj oni prenoće. Vrativši se otale rođak mu oboli i treći dan umre. A Luku uhvati slična pošast i on stane ležati u kući svoga rođaka. Kući se nije htio vratiti bez pomoći svojih roditelja i svojih bližih i govorio je : „Bolje je, da ja ovdje umrem, nego kod svoje kuće, da zaradi mene zlo ne dođe na moje seljane.” No njegovi roditelji nijesu razumjeli Lukina govora, i zašto to govori, pa napokon bude silom otpremit svojoj kući. Okrijepljen svetim sakramentima na umoru izjavi, da ako budu seljani poslije njegove smrti naglo umirali, da je on uzrok, što je donio kugu iz Međureča.***

* Što su iz početka seljaci gonili iz svojih sela te siromake, to je ban odmah zabranilo i odredio, da se za njih naprave lazareti. (Vidi „Acta banalia”, god. 1739., br. 241., 405.)

** Na području Erdedijanskih moslavačkih dobara bile su u to doba dvije župe : Ludina i Osekovo. Župa Ludina obuhvatala je sela : Velika i Mala Ludina, Kutina, Gornja i Donja Vlahinička, Gornja Jelenska, Hruškovica, Vidrenjak, Okolje, Kompate, Mustafina Klada, Selišće, Grabrov potok i novo naseljeno selo Ludinica. Pod župu Osekovo spadala su sela : Osekovo, Gračenica, Voloder, Krivaj, Popovača, Rajčovac, Podbrđe, Doljna Jelenska, Potok i Stružec.

*** U Moslavinu je dakle donesena kuga iz Slavonije, koja je tada bila pod vojničkom upravom, a gdje je već otprije kao i u okružju kutinskome strahovito harala. U izvještaju zagrebačkog podžupana Stjepana Gudića, što ga dne 27. srpnja šalje banu Esterhaziju, nalaze se o kugli u tim stranama slijedeći podaci : U Požegi je u samome mjesecu lipnju te godine umrlo 530 osoba i vrlo mnogo ljudi u Kutjevu i u

Nitko ne zna siguran broj umrlih od pošasti, kad je zasada pod kaznu smrti zabranjen dolazak u istu Slatinu. Tako je i gospodi činovnicima pod istu kaznu smrti već prije pisao u Moslavinu podžupan, da odmah to selo zatvore vrlo strogim stražama na sve četiri strane, te nitko svojom nogom onamo ne uniđe, niti odanle ne izađe, da se ne zaraze druga sela, što su ostala očuvana. I da je na onoga, tko bi pokušao, slobodno pucati iz pušaka. Međutim se misli, da je umrlo preko sedamdeset osoba i da ih je samo 18 ostalo živih* . . ." (*Original u „Acta capituli zagr. saec. XVIII.”, fasc. 16, n. 65. u zagr. drž. arhivu.*)

IV.

Potkraj mjeseca srpnja zahvata strašna bolest u Moslavini pored župe Ludine još i župu Osekovo. O tome piše zagrebački podžupan Stjepan Gudić banu Esterhaziju u svome pismu od 4. kolovoza 1793. : „ . . . Vidi se, da ta na nas poslata kazna Božja nesamo što ne prestaje, nego se uvukla i u više sela rečene gospoštije, što su u poljima i sasvim blizu kod Lonje. Dosad je naime harala samo u selima Slatina, Gornja Vlahinička i Gornja Jelenska, Čaire i Hruškovića, što leže na podnožju gore Garjavice. Sad se pak uvukla u sela Doljnja Jelenska, Potok, Osekovo i Stružec pokraj Lonje. A to su tako velika sela, te ona tri Potok, Osekovo i Stružec, svako naime od njih imade oko 60 kuća. Neka se Bog smiluje narodu svome! . . ." (*Original u „Acta banalia” god. 1739., br. 415. u zagr. drž. arhivu.*)

V.

Mjeseci prolaze, a u Moslavini kuga traje i hara. Potkraj mjeseca listopada šalje provizor Uzović banu grofu Esterhaziju iskaz umrlih od kuge u moslavačkim selima. Odatle se vidi, da je od početka listopada do 20. listopada 1739. od kuge umrlo u tom kraju 435 osoba.

Ne bi taj pomor ni izdaleka bio toliki, da je onaj kukavni narod imao odmah od početka liječničku pomoć. Istina je, da se mnogo i različitim mjerama nastojalo prepriječiti širenje pošasti, no liječnika ni vidara nije tamo bilo sve do mjeseca studenoga, jer su tada u cijeloj banskoj Hrvatskoj bila svega skupa tri liječnika i jedan kirurg. Dvojicu je od tih liječnika uzdržavala kraljevina, a jednoga zagrebački Kaptol. Samo su im poslali lijekove i propis za liječenje. Liječnika su zatražili od bečkoga dvora. Istom sredinom prve polovice mjeseca studenoga dolazi poslat od bečkoga dvora vidar Franjo Natterhirn, da pomaže okuženom svijetu u Strušcu i Kutinici. Namjesti se u Strušcu i već 11. studenoga šalje banu svoj prvi izvještaj i iskaz bolesnika u tome području. Kasnije nastavlja češće sa svojim iskazima u Strušcu, u kojima nabroja po imenu kuće, koje su okužene, te napominje i opisuje pojedine slučajeve bolesti. Prema tim iskazima bilo je do 11. stu-

Sesvetama. U Pakracu je u dva tjedna umrlo 200 ljudi, a u selu Gaj sa trideset kuća nije ni živa duša ostala. U Međureču koje ima 35 kuća, umrlo je do onda 170 osoba. U Kraljevoj Velikoj, gdje imade oko 120 kuća, ostalo je jedva kojih 100 živih. U Ilovi umrlo je u pet kuća 21 osoba, u Repušnici 9, a u Šartovcu 103. Pošast pak svuda tada još i dalje hara. (Vidi „Acta banalia”, god. 1739., broj 405.)

* Od onih, što su oboljeli. Iz nekih se naime dokumenata o toj kugi vidi, da je Slatina pred pošast brojila svojih 240 duša.

denoga u Strušću svega 19 okuženih kuća, u svemu 72 mrtva i toga dana još 34 osobe bolesne. Poslije 11. studenoga bilo je ondje istina, nešto novih obolenja, no nije bila ni jedna nova kuća okužena, a umrlo je jedno jedino dijete. Poslije 20. studenoga pa do kraja te kužne strahote nije bilo u Strušću uopće nijednoga slučaja smrti. Za Kutinicu imademo od kirurga Natterhirna samo to, da je 9. prosinca tamo bio i obavio prijelaz. Tri je opustjele kuće dao do temelja spaliti, u jednoj je kući našao 4 bolesnika i odredio lijekove i liječenje.

Tamo krajem godine 1739. bila su sela Stružec i Kutinica, a po tome i cijela Moslavina potpuno oslobođene od te strašne nesreće. U te dane javlja vidar banu, da je „s blagoslovom Božjim malo pomalo ono teško zlo utihnulo.“ No vidar ostaje u Strušću još i dalje sve do početka travnja te je češće javljao, da tamo kugi nema više traga.

VI.

Sedam je dakle mjeseci vladala kuga po Moslavini i pomorila preko četiri i pol stotine ljudi. Pa kad je još k tome uočimo, da je u isto vrijeme kuga strahovito harala i u velikome dijelu današnje Slavonije, onda razumijemo onaj vapaj, kojim su Hrvati zavapili pomoć i milosrđe Božje u tolikoj nesreći. Bilo je to **na hrvatskom saboru u Varaždinu polovicom prosinca god. 1739., kad su hrvatski staleži i redovi učinili Bogu velik i lijep narodni zavjet, koji glasi ovako:**

„Da odvratimo,“ vele staleži, „pošast i zlo, što traje u jednome dijelu Moslavine, valja da se pored tjelesnih lijekova, što ih ljudi mogu izmisliti i upotrijebiti, uteknemo osobito i duhovnim djelima. Valja da zazovemo i milostivoga Boga. Valja da neprestanim djelima pobožnosti ublažimo srdžbu Svemogućega Boga, koji pravedno pruža osvetnicu ruku svoju na grijeh naroda svoga. Gospoda staleži i redovi vide, da se kazna pošasti i zlo još uvijek širi po nekim stranama moslavačkoga okružja, pa da se dobri Bog premilostivo dostoji osloboditi i malo prije spomenuto okružje i ostale dijelove kraljevine od ovoga zla i od svih drugih zala, što se mogu ovoj kraljevini dogoditi, zato su oni odlučili: da se imade sagraditi kapela u čast i za veći porast slave Presvetoj Krvi Isusovoj, koja se čudom jedva kad čuvenim ili sasna rijetkim i cijelome svijetu strašnim pretvorila u vidljivu Krv, te koja se dosad čuvala u Ludbregu, mjestu najvećega Blaga cijele kraljevine. A i za veći poticaj na poštivanje i pobožnost prema istoj Presvetoj Krvi.“

Iza toga se u istome zakonskom članku određuje, kako će trebati skupiti u cijelome narodu novac za gradnju ludbreške kapelice. I još se utvrđuje, da će se u blizini kod rečene kapele u ime vječnoga narodnog zavjeta smjeti činiti neke pobožnosti: „Staleži odrediše, da se prilikom prvoga budućega kraljevinskoga sabora izradi način i pravila, kako će se u budućim vremenima činiti javna pobožnost spomenutoj presvetoj Krvi.“ (Saborski zapisnici, knj. VII., str. 66. i 67.).

Teške prilike, u kojima su se Hrvati kasnijih godina nalazili, našalost su učinile, te ove krasne njihove namjere glede Ludbrega i ludbreških zavjetnih pobožnosti nijesu mogle biti izvedene. Godine 1746. budu konačno prekinuta sva nastojanja u tome pogledu. I tako je taj zavjet hrvatskog sabora ostao neizvršen, pa čeka na izvršenje preko 200 godina sve do današnjega dana.

PRIPRAVE ZA IZVRŠENJE ZAVJETA HRVATSKOG SABORA

Napisao dr Josip Andrić

Kad je u početku g. 1939. preč. g. Juraj Lahner u starim spisima hrvatskih sabora otkrio, da ima jedan zavjet, što ga je hrvatski sabor još prije 200 godina učinio Bogu, a još nije izvršen, odmah je pokrenuto nastojanje, da se taj zavjet — gradnja kapelice Presv. Krvi Isusove u Ludbregu — što prije izvrši. Sastavljen je u tu svrhu akcioni odbor od 3 člana, a preuzvišeni g. nadbiskup dr Alojzije Stepinac uzeo je nad tom akcijom pokroviteljstvo. U Velikom Tjednu g. 1939. izašli su o tom prvi plakati i novine su o toj stvari stale da pišu.

Dne 2. srpnja 1939. bila je u Ludbregu svečanost, na koju je došlo naroda iz cijele okolice. Tu je objavljeno, da će biti dvjestagodišnji zavjet hrvatskog sabora izvršen, pa je to primljeno s velikim oduševljenjem. Odmah se stalo pomišljati i na mjesto, gdje bi ta zavjetna ludbreška kapelica hrvatskog sabora bila podignuta.

Budući da se tu radi o zavjetu hrvatskog sabora, kojemu je od g. 1918. djelovanje prekinuto, bila je želja pokretača akcije za izvršenje tog zavjeta, da u počasni odbor za izvršenje zavjeta uđu svi još živi nekadanji zastupnici hrvatskog sabora, ukoliko su uvjereni katolici. I doista se rado odazvalo 7 bivših zastupnika hrvatskog sabora.

U kolovozu 1939. zamolio je akcioni odbor arhitekta g. Bruna Bauera, stručnjaka u historijskim građevnim rekonstrukcijama, da bi načinio plan za ludbrešku zavjetnu kapelicu u obliku jeruzalemske kapelice Kristova groba, kako je tu kapelicu g. 1555. sagradio Hrvat fra Bonifacije Drkolić iz Dubrovnika. Plan je bio u listopadu gotov te od akcionog odbora i pokrovitelja načelno prihvaćen. No budući da još nije riješeno pitanje zemljišta, na kom će se graditi, nije ni o konkretnoj primjeni izrađenog plana stvorena konačna odluka.

U listopadu 1939. bili su podpredsjednik i tajnik akcionog odbora u Popovači glede pitanja granita, kojim bi se kapelica imala graditi.

U veljači 1940. bio je akcioni odbor kod hrvatskog bana g. dra Ivana Šubašića s molbom, da bi i Hrvatska Banska Vlast potpomogla izvršenje zavjeta hrvatskog sabora. Ban je to najsusretljivije obećao.

Za ovogodišnji blagdan Presv. Krvi Isusove bilo je predviđeno, da će po mogućnosti već biti i blagoslov temeljnoga kamena za tu zavjetnu kapelicu, ali s jedne strane radi ratnih napetih prilika, a s druge strane radi toga, što još nije riješeno pitanje zemljišta, gdje bi se kapelica imala sagraditi, ostalo je to za kasniji koji rok.

Najvažnije je, da se što prije sabere potrebna svota.

U Svetoj Hrvatskoj Godini taj dvjestagodišnji zavjet hrvatskog sabora mora biti izvršen! To traži i ponos hrvatskog naroda i ono današnje duboko osjećanje hrvatskog nacionalizma, koji traži, da se na svetinjama prošlosti sagradi sretnija budućnost hrvatskog naroda. A sretnija će biti samo, ako bude nad njom Božji blagoslov. Treba dakle izvršiti, što je hrvatski narod dužan Bogu, a i taj zavjet hrvatskog sabora je jedan od tih dugova, pa će i Bog dati obilje svog blagoslova.

AKCIJA ZA IZVRŠENJE ZAVJETA HRVATSKOG SABORA

POKROVITELJ:

DR ALOJZIJE STEPINAC,
HRVATSKI METROPOLITA I ZAGREBAČKI NADBISKUP

POČASNI ODBOR:

SASTAVLJEN OD OVIH BIVŠIH ZASTUPNIKA
HRVATSKOG SABORA:

STJEPAN PAVUNIĆ, APOSTOLSKI PROTONOTAR, ŽUPNIK I DEKAN U KOPRIVNICI,

MATO POLIĆ, KANONIK I ŽUPNIK U BAKRU,

DR VLADIMIR PREBEG, ODVJETNIK U ZAGREBU,

IVAN PERŠIĆ, NOVINAR U ZAGREBU,

STIPE PL. VUČETIĆ, ŽUPNIK U LEDENICAMA,

STJEPAN LESNI, DUHOVNIK BOLNICE U POŽEGI,

IVAN ZATLUKA, UMIROVLJENI ČINOVNIK U OSIJEKU.

AKCIONI ODBOR:

PREDSJEDNIK: STJEPAN PAVUNIĆ, DEKAN I ŽUPNIK U KOPRIVNICI,

PODPREDSJEDNIK: MATIJA CRNKOVIĆ, ŽUPNIK U LUDBREGU,

TAJNIK: DR JOSIP ANDRIĆ, UREDNIK DRUŠTVA SV. JERONIMA U ZAGREBU.

ADRESA: ODBOR ZA ZAVJET HRVATSKOG SABORA — ZAGREB, TRENKOVA ULICA I. I.

ČEKOVNI RAČUN: BR. 31.029. — „SVETA ZEMLJA”, UPRAVA, ZAGREB.

Prinosi se mogu slati ili na tu Odborovu adresu ili na Župni Ured u Ludbregu.

U prosincu 1940. bit će 201 godina, otkako se hrvatski sabor zavjetovao podići zavjetnu kapelicu u Ludbregu. Pomozite što skorijim i što obilnijim darovima, da taj zavjet, koji veže cijeli hrvatski narod, može do prosinca biti izvršen!

POSTANAK LUDBREGA I LUDBREŠKOG SVETIŠTA KRVI ISUSOVE

Napisao † Ivan Bočkaj, ludbreški župnik (1863—1938.)

LUDBREG NA MJESTU RIMSKE TVRĐAVE

Ludbreg je prastaro mjesto. Razne iskopine dokazuju, da je tu nekada bila znamenita rimska tvrđava, rimska važna vojnička postaja. Hrvatski pjesnik i književnik Antun Niemčić, koji je služio u Ludbregu kao sudac, veli u svojim uspomename, da je Ludbreg već u rimsko doba postojao i da se zvao Jovia. On je do toga uvjerenja došao na osnovu raznih rimskih iskopina i grobnih spomenika, koje su ljudi našli kopajući temelje za gradnju novih kuća. Tako je god. 1859. Ludbrežanin Kancijan gradeći sebi kuću blizu bednjanskog mosta (na onom mjestu, gdje je sada podignuta kuća trgovca Sattlera) iskopao do 15 hvati raznog tesanog velikoga kamena i čvrstih velikih rimskih opeka te među njima našao kamen, na kojem je bio isklesan natpis: „Valerianus centurio — legiae hic in loco Jovia dicto”. Vjerojatno je, da je ono bio grob nekoga Valerijana, satnika rimske legije, koji je bio zakopan tu u mjestu, zvanom Jovia. Veći dio današnjeg Ludbrega stoji na podzemnom rimskom zidu, osobito onaj dio, gdje su kuće oko trga Presv. Trojstva. Na mnogim mjestima naišlo se na podzemne kanale, koji su bili puni raznih rimskih boca u obliku retorta (nalik na lulu). Cijelo župničko dvorište podzemni je zid, koji se proteže ispod ceste i Panićeve kuće sve do Bednje. Na varoškim vratima, na prostoru staroga sada napuštenoga groblja odkopali su ljudi krčeći živicu kao neki veliki lijes sazidan od rimskih opeka i u njemu našli mnogo četverouglastih boca i do 12 raznih urna (lonaca), u kojima je bio neki sivi prah pomiješan sa muljem, što ga je kroz mnogo godina dažd onamo nanosio. Kad se g. 1899. u proljeću počela graditi nova škola, naišli su zidari kopajući temelje na veliki zidani prokop, u kojem je bilo također mnogo raznih rimskih posuda i boca. Gdje je sada kuća Fučkarova, Hrešćeva i Lauševa, tu je negda moralo biti groblje, jer kad su ondje kopali temelje za kuće i gospodarske zgrade, našle su se mnoge ljudske kosti. Stari ljudi su pripovijedali, da je na onome mjestu negda bila i kapelica sv. Ivana, no o tom nema nigdje pismenih tragova. Našlo se svuda dosta i starinskoga novca.

Župnik Vračan u župnoj knjizi spomenici spominje, da je g. 1826. njegov sluga kopajući na vrtu našao zlatan novac sa natpisom rimskog cara Maksimina (g. 235. do 238. poslije Krista). Godine 1859. radeći na svom vrtu Ludbrežanin Šalig iskopao je lijep zlatni stari novac, na kojemu se lijepo mogao s obje strane čitati latinski natpis. Uopće stari ljudi pripovijedaju, da su kopajući po vrtovima i po dvorištima našli dosta novaca iz rimskih vremena i kasnijih doba, a taj su novac redovito činovnici vlastelinstva ludbreškog prekupili.

Okolica Ludbrega sa svojim pitomim brežuljcima, posadenima vinovom lozom na jugu rijeke Bednje, te svojim zelenim kolinjacima i kestenovim šumicama, a isto tako i obala rječice Bednje prema Si-

getsom majuru puna je rimskih uspomena. Na svim vrhovima pojedinog vinorodnog gorja iskopali su Ludbrežani veliko mnoštvo rimskoga kamenja i cigala, a to jasno dokazuje, da su na tim mjestima bile negda sagrađene vile i ljetna gospodska obitavališta. Ispod obronaka ludbreških brežuljaka vodio je rimski put, kojemu su se tragovi još pred više godina jasno opažali, u ljekovite Varaždinske Toplice, koje su još za rimskog doba bile na glasu te su se zvale Aquae Jassae. Bio je to strateški rimski put iz Panonije prema Sisku, a odanle na Balkan te prema zapadu u Italiju. Nema sumnje, da je sadanji Ludbreg, koji je danas jedno od najsimpatičnijih mjesta u Hrvatskoj, nekada i kao rimsko taborište Jovia u ono doba bilo vrlo znamenito.

Kada je i u koje rimsko doba Jovia promijenila svoje ime u Ludbreg, to je zavijeno gustom koprenom. Ne možemo o tom nigdje naći povijesnih podataka. Dogodilo se to svakako ili u vrijeme seobe naroda ili u doba križarskih ratova.

KRIŽAR DAO IME DANAŠNJEM LUDBREGU

Za doba križarskih ratova prolazile su mnoge pojedine čete preko naših krajeva: jedne preko Dunava, pa dalje preko Srbije i Macedonije, druge preko Hrvatske, Drave, Save i Bosne, da se skupe blizu Carigrada te preko Bospora pođu u Palestinu. Kad sam pred više godina boravio u Kormendu kod patrona ludbreške župe kneza Bathyanya (Baćanja), tražio sam u njegovu arhivu, ne bi li gdje našao tragove o tome, kada i kako je nastao sadanji Ludbreg te odakle je dobio to svoje ime. Tadanji župnik u Kormendu opat Perény upozorio me je na jednu legendu (priču), koju je u arhivu profesor budimpeštanskog sveučilišta ostavio glasoviti povjesničar i arheolog Thalóczy, koji je više godina ovdje boravio uređujući veliki arhiv kneževske obitelji Batthyanya. Ta legenda (priča) kazuje ovo:

Neki plemić iz Burgundije, koji se zvao Lodbring, vraćao se oko g. 1100. iz prve križarske vojne, izakako je u Jeruzalemu bilo osnovano katoličko kraljevstvo. Polazeći kroz naše krajeve zaustavio se na mjestu današnjeg Ludbrega i udario temelje današnjem ludbreškom vlastelinskom dvoru. Okolo dvora sagrađio je sebi potrebne zgrade za svoju družinu i momčad, a kasnije stale su se podalje dizati i druge kuće tako, da je nastala naseobina, koja je po utemeljitelju vlastelinskoga dvora Lodbringa dobila ime Ludbreg. Tako eto kazuje pr ča.

Ne možemo doduše nikakvim pismenim dokumentima dokazati istinitost te priče, ali nesumnjiva je istina, da je temelj današnjeg ludbreškog grada udaren u 11. ili 12. stoljeću. Dr Luka Jelić, profesor povijesti i arheologije u Zadru, načinio je g. 1902. izlet iz Varaždinskih Toplica u Ludbreg, pomno je pregledavao ludbreški vlastelinski dvor, gradsku dvorsku kapelicu i župnu crkvu, pa je kao vještak ustanovio, da prva gradnja i postanak ludbreškog vlastelinskog dvora po svojoj građevini seže u 11. stoljeće, dakle u doba prvih križarskih ratova. Prema tomu se čini, da je ona legenda o postanku Ludbrega mogla nastati na temelju povijesne istine.

POVIJESNO ZNAČENJE LUDBREGA

Ludbreg se već u 12. stoljeću spominjao kao važno mjesto. G. 1300. utemeljena je župa u Ludbregu, što je svakako velik dokaz, da je Ludbreg u ono vrijeme bio znamenitije mjesto. U popisu župa Ivana, arhidakona goričkoga, od g. 1334. crkva ludbreška se spominje riječima: „ecclesia S. Trinitatis de Ludbreggh” (crkva Sv. Trojstva od Ludbrega). Ludbreg se kasnije sve bolje razvijao i dolazio na glas, jer mu je pogodovao zemljopisni položaj. Na glavnoj cesti od Koprivnice do Varaždina, koju križa cesta oz Preloga te Legrada prema Varaždinskim Toplicama, Ludbreg je središte plodne gornje Podravine.

Okolica Ludbrega i uopće ludbreški kotar leži na vrlo važnom povijesnom tlu, gdje su se zbili mnogi povijesni događaji. Tuda su prolazili sjeverni narodi na Balkan i Rim za vrijeme seobe naroda, a za doba križarskih ratova tuda su putovale kršćanske vojske, da od muhamedanaca oslobode Jeruzalem i grob Isusov. U ludbreškom kotaru negdje kod Đelekovca i Legrada skupila se hrvatska vojska godine 1102., da se na Dravi odupre navali Mađara pod Kolomanom, te je tu došlo do onog događaja, da su Kolomana Hrvati priznali za i za svoga kralja i svečano ga zatim odveli u Biograd na moru na krunisanje. Ludbreškim je krajem hježio g. 1291. ugarski kralj Bela IV. pred Mongolima, da se skloni u grad Kalnik, a zatim je dalje utekao u Dalmaciju. Godine 1356. pripravljavajući se ugarski kralj Ljudevit Veliki na odlučni boj sa Mlečanima imenovao je Ivana Čuza (Jaoannes Chuz), vlastelina međumurskoga i gospodara Ludbrega, za bana i vojskovođu, te je Ivan Čuz Ludbreški odavde poveo svoju vojsku, da Mlecima otme Dalmaciju i od njih osvojene primorske gradove. Istoga Ivana Čuza poslao je kasnije g. 1367. kralj Ljudevit Veliki u Rim Papi Urbanu VI., da mu se pokloni i u njegovo ime ga pozdravi. Iz Ludbrega vodio je Ivan Čuz u Rim sjajno poslanstvo, četu od 600 izabranih konjanika i vitezova, među kojima su bili bivši ban Ivan Trentul i Zadrani Stjepan Franjin. Ovi kao diplomati stadoše nakon poklonstva skupa s Ivanom Čurom Ludbreškim izlagati Papi Urbanu pravo svojega kralja na napuljsko prijestolje. (*Klasić*: „*Povijest Hrvata*“.)

Preko Ludbrega putovao je kralj Sigismund u Križevce u veljači g. 1397. na sabor, koji je radi krvavog događaja, koji se ondje 27. veljače 1397. odigrao, prozvan krvavim saborom u Križevcima. Ovamo je bio lukavo po braći Kanižajima doveden hrvatski velikaš Stjepan Lacković, Stjepan od Šimontornje i drugi velikaši, koji ne bijahu zadovoljni sa Sigismundovom vladavinom. Premda im je bilo po samom kralju pismom zajamčeno, da im se ne će ništa zlo dogoditi, ipak je bio Stjepan Lacković sa svojim sinovcem Andrijom sasječen, te su tijela njihova preko gradskoga zida bačena sa visoke kule u gradske opkope. Kralj Sigismund, koji je bio nazočan, kad je u gradskoj vijećnici bilo učinjeno to podlo ubojstvo, pobjegao je nakon toga sramotnoga pokolja, nastalog uslijed njegova vjerolomstva i pogažene kraljevske riječi, preko Ludbrega natrag u Ugarsku, gonjen griznjom svoje savjesti i krvavom Lackovićevom sjenom i uspomenom. (*Čitaj u tom knjigu „Krvavi sabor” od Majera, izdanu od Društva sv. Jeronima !*)

Iz Križevaca polazio je knez Krsto Frankopan g. 1527. mjeseca rujna preko Ludbrega sa svojom vojskom, da udari na tvrdu Varaždin i da se kasnije kao pristaša stranke Ivana Zapolje sukobi s vojskom Ferdinanda Austrijskoga kod Ptuja. Nije ni slutio, da mu je blizu zadnja ura, jer je odmah drugi dan bio u opkopima pod varaždinskom tvrdom od lumbarde teško ranjen u trbuh. Njegovi konjanici vozili su na smrt ranjenog gospodara u Koprivnicu, ali je on odmah drugi dan na 27. rujna 1527. u kaštelu Martijancu blizu Ludbrega umro.

Mnogi su glasoviti ljudi, vladari, knezovi i velikaši polazeći na vojnu na Mlečane u Dalmaciji i na jug u Bosnu odsjedali u ludbreškom gradu. Zadnji od austrijskih vladara boravio je u Ludbregu 28. oktobra 1817. car Franjo I. sa caricom Karolinom. Župnik Josip Vračan, koji je župnikovao u Ludbregu od početka godine 1815. do konca 1844., opisuje taj događaj i carski dolazak u knjizi - spomenici ludbreške župe.

GOSPODARI LUDBREGA

Tko je sve od utemeljenja ludbreškoga grada pa do danas u njemu gospodario i u čijem je sve posjedu bio Ludbreg, samo je od 13. stoljeća poznato. U kneževskom arhivu u Kormendu nalazi se o Ludbregu 264 povijesnih isprava i raznih dokumenata. Osim legende i nagađanja, da je Ludbregu udaren temelj po Lodbringu za vrijeme prve križarske vojne oko 1100. godine, nemamo o njem nikakvih dosada poznatih isprava sve do g. 1300. U to vrijeme bijaše gospodarom Ludbrega odlična velikaška obitelj Paližna. Da je u to doba bio Ludbreg znamenitije mjesto, dokazuje i to, što je ludbreška župa utemeljena već 1300. godine. Malo vremena iza toga Ludbreg se nalazi u posjedu obitelji Bakonjić. Već g. 1338. Toma, sin Dominika de Bakonjić, prodao je taj posjed Nikoli de Gostolović, koji je uzeo k svojemu prezimenu pridjevak de Ludbregh.

Kako je dugo obitelj Gostolović de Ludbregh taj svoj posjed uživala, ne može se točno ustanoviti. Ubrzo je prešao opet u druge ruke, jer u kneževskom arhivu u Kormendu imade isprava, da je 4. srpnja 1370. kralj Ljudevit uveo bana Ivana Čuza u posjed Ludbrega i predao mu ujedno u vlasništvo sva zemljišta do Velikoga Kelemena. Čini se, da je velikaška obitelj Čuz gotovo cijelo jedno stoljeće imala Ludbreg u svojem posjedu. Godine 1410. sagradio je Ivan Čuz, sin Nikole Čuza, u Ludbregu današnju crkvu u čast i slavu Presv. Trojstva. Gradnja je bila dovršena i crkva predana službi Božjoj na dan sv. apostola Šimuna i Jude. Crkva je posvećena slijedeće godine u nedjelju pred blagdanom rođenja Majke Božje. Originalna se isprava o tome nalazi u arhivu kneza Batthyanya (Baćanja) u Kormendu.

Godine 1442. je Stjepan Čuz, sin Nikole Čuza, u ime svoje, svoje supruge Katarine i djece pred Dionizijem Marchalom, banom kraljevine Slavonije, prodao Ludbreg Andriji, sinu Henrika de Rohonz, i ženi mu Ani. Oni su prodali Ludbreg g. 1468. Benediktu de Turocz, njegovoj ženi Ani i sinu Đuri s dozvolom kralja Matije. Otada je ta obitelj bila vlasnica Ludbrega sve do g. 1607., jer je tada Ivan de Turocz s dozvolom cara Rudolfa darovao Ludbreg svojoj supruzi Suzani

Ratky de Nagy Tabor. Ova je g. 1687. svoje posjede zamijenila s posjedom grofa Wolfganga Erdödi i ustupila mu Ludbreg.

Dne 12. svibnja 1695. prodala je Marija Kristina, udova grofa Wolfganga Erdödi, Okić-grad, Kerestinec, Čiče, Galdovo, Klinčaseo, Paničak, Lipnicu i Hrženicu kod posjeda Ludbrega te kuću u Zagrebu grofu Adamu de Baćanju za 250.000 zlatnih forinti.

Kasnije bio je vlasnik Ludbrega na kratko vrijeme u jednom dijelu obitelj Pálffy, a u drugom grof Baćanji. Ovi kupiše taj posjed za 85.000 zlatnih forinti.

Dne 12. veljače 1742. darovala je kraljica Marija Terezija plemićko dobro Ludbreg grofu Ljudevitu Baćanju i njegovim potomcima.

Nakon svršetka velikog svjetskog rata nastala je ogromna promjena na svim vlastelinskim posjedima. Imanja tuđih državljana, pa tako je i ludbreško vlastelinstvo palo pod državni sekvistar.

U takvim prilikama bio je knez dr Ladislav Baćanji-Strattmann, dosadanji vlasnik ludbreškoga veleposjeda, prisiljen tražiti po Hrvatskoj kupce, koji bi to imanje od njega prekupili. I našao je kupca najprije barona Amona Rukavinu, no taj je za kratko vrijeme kupnju toga imanja prepustio trgovačkoj tvrtki Berger u Zagrebu, koja se bacila na parceliranje zemljišta. Danas je rasprodana sva zemlja, sva gradilišta, velik dio šume i livada.

Ludbreg se uslijed takvih prilika lijepo stao razvijati. Danas broji 350 kuća sa preko 2500 stanovnika. Nosi naziv trgovište, a to odgovara starom nazivu oppidum, kojim se imenom nazivao prije 500 godina. Katolici imaju za svoje bogoslužje staru prostranu crkvu, građenu u obliku bazilike u ranoj gotici s okolnim trijemom i dvije kapelice. Vlastelinski je dvor u malom parku. U dvoru je lijepa kapelica islikana fresko-slikama, koje prikazuju čudesa Presv. Krvi Isusove.

LUDBREŠKO SVETIŠTE KRVI ISUSOVE

Ludbreg je na glasu radi svojega po cijeloj Hrvatskoj poznatoga prošteništa na čast Presv. Krvi Isusove. To je prošteništa nastalo nakon bule (svečanog pisma) Pape Leona X. od 14. travnja 1513. To je pismo taj Papa napisao s obzirom na čudesni događaj, koji se zbilo g. 1411. u kapelici ludbreškoga vlastelinstva. Jednoga dana te godine služio je tu neki svećenik sv. Misu. Pod sv. Misom posumnjao je, da li se uistinu nakon riječi pretvorbe: „Hoc est corpus meum” („Ovo je tijelo moje”) i „Hic est Calix sanguinis mei” („Ovo je kalež krvi moje”) kruh i vino pretvaraju u Tijelo i Krv Isusovu. Kad je dospio do onoga dijela sv. Mise, gdje se presveta Hostija lomiti u tri dijela, a jedan dio spušta u kalež, opazi on, da je u kaležu svježa krv. Silno uzbuđen spravi za oltarom u kaležu krv i brzo dovrši sv. Misu. Neko vrijeme držao je on taj događaj tajno, ali Papa Leon X. piše u svojoj buli: „Svevišnji Gospodin Bog nije htio, da se tako odlično čudo i potporanj katoličke vjere protiv sumnjivaca u njoj dulje krije, pa je rečeni svećenik nalazeći se u zadnjim časovima svoga života sam tu stvar, kako se bila dogodila, javno pred svjedocima priznao i rečeni kalež s istom tekućinom (liquor), koja ima boju vidljive i naravne krvi, bio predao na vječno čuvanje u župnoj crkvi presv. Troj-

stva varošice Ludbreg (oppidi Ludbreg), koja se nalazi u zagrebačkoj biskupiji, i od onoga je vremena Višnji Gospodin u rečenoj crkvi kod istoga kaleža mnoga i velika čudesa učinio i iz dana u dan nije ih prestao činiti." Tako govori Papa Leo X. u tom papinskom pismu te podjeljuje velike oprostite svima onima, koji na Tijelovo i na Malu Gospu te na god Sv. Tome apostola od prve večernjice posjete ludbrešku župnu crkvu i Svetu Krv, tu se isprovjede i udijele milostinju.

APOSTOLSKI PROTONOTAR STJEPAN PAVUNIĆ

Bivši zastupnik hrvatskog sabora, sadašnji predsjednik odbora za izvršenje zavjeta hrvatskog sabora, govori 2. srpnja 1939. u Ludbregu, kako će taj zavjet biti izvršen.

Kratko vrijeme nakon tog čudesnog događaja glas se njemu posvuda raširio. Sa svih strana hodočastili su vjernici u Ludbreg, da vide to čudo i da mu se poklone. To je dalo povoda Tomi Zercu, plemiću i vlasniku sela Lehgenut (današnja Letina preko Mure), da je o tom kasnije obavijestio Sv. Oca Papu i zamolio ga, da taj događaj dade pomno istražiti. Papa Julije II. (1503. do 1513.) podijelio je tu stvar dvojici opata, koji su onda boravili u zagrebačkoj biskupiji. U to je vrijeme papa Julije II. izdao o tome događaju dva papinska pisma, koja se u izvorniku nalaze u arhivu vlastelina Baćanji u Kormendu. Papa Julije nije samu ispravu o tome dovršio, već ju je ostavio svojem nasljedniku Leonu X. (1513. do 1521.). Nakon pomne svestrane istrage osvjedočio se Papa Leon X. o vjerodostojnosti tog događaja, kad su mu spomenuti opati sa sobom donijeli u Rim Presvetu Krv iz Ludbrega. U Rimu je Papa vodio svečanu procesiju te izdao o tome svoju bulu, t. j. papinsko svečano pismo i nakon toga staklenku sa Presvetom Krvi poslao natrag u Ludbreg, da se ondje za sva vremena čuva i na crkveno posvetilo (Dedicatio ecclesiae), koja pada na nedjelju prije blagdana narodenja Bl. Djevice Marije, Majke Božje, narodu izlaže na klanjanje i pobožnost. Tako je sam Papa Leon

X. utemeljio ludbreško veliko proštenje na čast i štovanje Presvete Krvi našeg Gospodina Isusa Krista.

Kasnije dođoše Turci u blizinu tih krajeva i okupiraše Kanižu. Kako nije bilo sigurno, da jednoga dana ne nahrupe i na Ludbreg, prenešena je Presv. Krv u grad Gotalovec kod Zajezde. Kasnije prijede Presveta Krv u ruke plemićke obitelji Pastori i Szögyenyi. Ali kad su Turci bili iz Kaniže protjerani, te ovi krajevi od njihovih navala zauvijek oslobođeni, donešena je Presveta Krv natrag u Ludbreg te je radi veće sigurnosti pohranjena u gradsku dvorsku kapelicu, odakle se svake godine uoči proštenja u svečanoj procesiji donosila u župnu crkvu. Župnik Filip Sever prigodom proštenja godine 1787. ne htjede je više natrag odnijeti u gradsku kapelu, nego ju je zadržao u župnoj crkvi, gdje se odonda neprekidno nalazi. Kneževska je obitelj Baćanji radi toga bila povrijeđena, te je tražila, da se Sv. Krv natrag donese u gradsku kapelicu. Osobito je to urgirala za vrijeme župnika Jambrekovića. Došlo je radi toga i do parbe. No viša crkvena i državna vlast odlučila je, da se Sv. Krv odsele imade držati u župnoj crkvi, jer to za župnu crkvu bolje dolikuje. Otada je vlastelinstvo svoju kapelicu posve zanemarilo. Sve dragocjenosti i razne dragocjene predmete, koje su mnoge pobožne osobe darovale na čast Presv. Krvi, župnoj crkvi i gradskoj kapelici, a tih bijaše priličan broj, dalo je vlastelinstvo odnesti i raspoklanjalo ih raznim drugim crkvama svojega patronata. Jedva je nešto mogao spasiti i natrag dobiti župnik Stjepan Jambreković. Među povraćenim predmetima bila su dva vrlo dragocjena kaleža urešena krasnim emaljima i dragim kamenjem te osobito skupocjena monstranca (pokaznica), dar grofice Eleonore Strattmann. Tu je pokaznicu rečena grofica 4. prosinca godine 1721. darovala župnoj crkvi te svoj dar popratila pismom iz Beča iskazujući svoje štovanje Presvetoj Krvi i preporučujući se u molitve puka. Monstranca je od srebra, bogato pozlačena i dragim kamenjem urešena, glava sv. Petra je od dragocjenog kamena ahata te po svoj prilici, kako mi je profesor dr Izidor Kršnjavi govorio, načinjena i izbrušena u Amsterdamu, a okolo vrata sv. Petra je štola od samih dijamanta.

Ludbreg je jedino hrvatsko prošteništa, u kojem se štuje Presveta Krv Isusova. Tu se čuva dapače i samo čudo Krvi Spasiteljeve. Zato hrlu mnogo naroda na proštenje u Ludbreg. A kad bi sav hrvatski narod znao za tu svetinju, koja se tu čuva i časti, hrluo bi još više u Ludbreg, pa nema sumnje, da bi to postalo jedno od najomiljenijih i najposrećenijih hrvatskih prošteništa uopće.

U proljeće god. 1939. počela je akcija za izvršenje dvjestagodišnjeg zavjeta hrvatskog sabora, a već 26. kolovoza 1939. obnovom je Banovine Hrvatske priznato opet hrvatskom narodu pravo na hrvatski sabor. Požurimo s izvršenjem zavjeta hrvatskog sabora, da nam se hrvatski sabor s blagoslovom Božjim što prije doista vrati!

DAROVI ZA IZVRŠENJE ZAVJETA HRVATSKOG SABORA

Do početka srpnja 1940. darovali su za gradnju zavjetne kapelice Presv. Krvi Isusove (Isusova groba) u Ludbregu ovi:

Župni uredi: Virje Din 100.—; Krasno Din 33.—; Cirkvena Din 162.—; Nova Bukovica Din 20.—; Cirkvena Din 26.—; Sv. Petar Orehovac Din 202.—; Vrafišinec Din 163.—; Bilaj Din 10.—; Remetinec Din 227.—; Vođinci Din 75.—; Novi Banovci Din 42.—; Branjina Din 100.—; Sv. Petar Orehovac Din 67.75; Selca na Braču Din 10.—; Velika Din 55.—; Sunja Din 110.—; Nova Bukovica Din 10.—; Luka Uglešić, Vermice Din 25.—; Mile Štimac, Sv. Rok Din 10.—; Novak Ivo, Lički Ribnik Din 15.—; Križ. sestrinstvo, Ogulin Din 20.—; Ivan Štimac, Boškovci Din 10.—; Tomo Starc, Mala Gorica Din 30.—; Jakov Jambrek, Varaždin Din 30; Franj. samostan trećoredaca, Ogulin Din 200.—; Dr Pavao Divić, Okučani Din 300.—; Župni Ured, Nova Bukovica Din 160.; Franj. samostan, Slavonska Požega Din 14.—; Andrija Pobor, Tribalj Din 10.—; Krešimir Tomić, Zagreb Din 10.—; Kovačević Ana, Novigrad Podravski Din 10.—; Marija Bičanić, Virovitica Din 15.—; Reven Anka, Zagreb Din 200.—; Marija Šimunović, Bjelovar Din 50.—; Samostan trećoredaca, Ogulin Din 100.—; Klara Kujundžić, Subotica Din 40.—; Ljubica Karajčev, Novi Banovci Din 20.—; Fretz Marija, Kutina Din 5.—; Ivan Peršić, Zagreb Din 100.—; Cvjeta Hršak, Krapina Din 50.—; Dr Ljudevit Andrassy, Zagreb Din 12.—; Anđela Grünwald, Zagreb Din 100.—; Župni Ured, Ludbreg 2.000.—; Učenicke gimn. ss. milosrdnica, Zagreb Din 2.300.—; Župni Ured, Strošinci, Din 230.—; Obitelj Bachman, Zagreb Din 500.—; Obitelj Pavičić, Zagreb Din 500.—; Obitelj Stecker, Zagreb Din 500.—; Župni Ured, Gornja Stubica Din 50.—; Župni Ured, Veliki Bukovec Din 25.—; Barica Bauer, Zagreb Din 50.—; N. N. Din 5.—; Obitelj Krizmanić, Vinkovci Din 50.—; Josipa Mužar, Zagreb Din 20.—; Društvo Kat. Akcije, Varaždinske Toplice Din 160.—; Z. Mader, Zagreb Din 50.—; Toma Vičić, žpk., Novi Vinodol Din 30.—; Andrija Pobor, žpk., Tribalj Din 20.—; Obitelj Šubert, Zagreb Din 50.—; Kremer Ana, Zagreb Din 10.—; Vjekoslava Starčić, Zagreb Din 100.—; Gabrijeta Bem, Čepin Din 200.—; Olga Fibić, Zagreb Din 10.—; Emilija Jurković, Sušak Din 33.—; Eva Vrbić, Kukujevići Din 10.—; Juraj Lahner, Zagreb Din 100.—; Župni Ured, Novak Din 10.—; Šantek M., Zagreb Din 250.—; Uršulinski samostan, Varaždin Din 50.—; Grgić Augustin, Split Din 20.—; Sestre Milosrdnice škola, Sl. Požega Din 200.—; Vincenco Ugrin, Bribirski Vinodol Din 40.—; Župni Ured, Brezovica Din 50.—; Franjo Hrustić, Zagreb Din 500.—; Tomljenović Jozo, žpk., Odvorci Din 10.—; Fröhlich Petar, Zagreb Din 20.—; Varović Marija, Osijek I. Din 20.—; Dr Franjo Šverer, Zagreb Din 20.—; Župni Ured, Jelačićevo Din 103.50; Mihajlo Paunović, Zagreb Din 20.—; Marica Katočić, Leševo Din 20.—; Gđa Humski i Jagatić, Zagreb Din 20.—; Marko Vrbanja, Osijek II. Din 10.—; Starčić Vjekoslava, Zagreb Din 100.—; Ema Carević, Ston Din 10.—; Ana Vukašin, Ston Din 10.—; Mariette Jerić, Ston Din 25.—; Pop Stipe pl. Vučićić, Ledence Din 100.—; N., N., Nova Gradiška Din 20.—; Obitelj Viska Jurčev, Kaštel Novi Din 15.—; Mirko Kapić, kanonik, Zagreb Din 50.—; Mirko Šiler, Uljanik Din 10.—; Dragutin i Anka Plovarčić, Osijek I. Din 20.—; Petar Zlatar, sudac, Ston Din 50.—; Katica Ivačević, Čakovec Din 20.—; Katarina Gerstner, Slav. Požega Din 100.—; Muhar Marko i Lucija, Slav. Požega Din 20.—; Poljak Vladimir, Zagreb Din 20.—; Darinka Bačnar, Erdut Din 20.—; Vinković Terezija, Pavlovac (Baranja) Din 10.—; Stjepan Pavunić, Koprivnica Din 170.—; Petrović Franca, Podr. Podgajci Din 52.—; Mihačević Olga, Kiseljak Din 20.—; Tadija Brašmić, Prud Din 10.—; Antonija Mužar, Zagreb Din 25.—; Ivana ud. Fradelić, Split Din 120.—; Ivan Odlešić, Biograd na moru Din 20.—; Medved Makso, Brezno Din 10.—; Petrović Franca, Podr. Podgajci Din 52.—; Hang Petar, Srem. Karlovci Din 15.—; Pavić Pavao, Vareš Majdan Din 20.—; Antun Zec, Ruševo Din 20.—; Starčevićev Dom, d. d., Zagreb Din 500.—; Marija Šporer, Mrkopalj Din 50.—; Šimunich Petar, Escanaba, Mish. (USA) Din 53.—; Somin Franjo, Escanaba Din 26.50; Kućas Ivan, Escanaba Din 26.50; Vukin Matko, Gary, Ind. Din 26.50; Mato Vukasović, Vinkovci Din 50.—; Rusan Bara, Podravske Sesvete Din 5.—; Hegeduš Terezija, Podr. Sesvete Din 5.—; Sušec Tomo, Novo Mjesto Din 10.—; Vica Bogdanić, Starigrad na Hvaru Din 160.—; Vica Bogdanić sakupila Din 160.—; Rudolf i Katica Skala, Zagreb Din 20.—; Antonija Kirjanec, Maće Din 50.—; Kerzner Helena, Milwaukee (USA) Din 30.—; Puhic Mike, Kansas City (USA) Din 53.—; Levačić Stjepan, Zagreb Din 20.—; Tomašić O. Toma, Dubrovnik Din 562.—; Osnov. škola ss. Uršulinki, Varaždin Din 80.—; Kapucinski dački konvik, Varaždin Din 60.—; Zagreb. župa Sv. Petra Din 100.—;

Zagreb. župa Sv. Josipa Din 100.— ; Zagreb. župa Gospa Lurdaska Din 100.— ; Zagreb. župa Sv. Marko Križevčanin Din 50.— ; Zagreb. župa Sv. Ivan Din 32.— ; M. Posilović, Zagreb Din 50.— ; Gđa Laboš, Zagreb Din 10.— ; Starčić Vjekoslava, Zagreb Din 100.— ; Društvo Kat. Žena Sv. Ksaver (Zagreb) Din 200.— ; Anka Barić, Kunišinci Din 20.— ; Vjekoslava Starčić, Zagreb Din 100.— ; A. I., Zagreb Din 700.— ; Stana Samardžić, Ladimirovci Din 20.— ; Franjo Zerec, župnik, Dubrovčak Din 20.— ; N. N., Zagreb Din 6.25.

Ukupno je do 15. srpnja 1940. sabrano i Odboru za zavjet hrvatskog sabora (Trenkova I. I.) poslano 15.795 dinara.

Župni Ured u Ludbregu primio je ove darove:

Po Din 1.000: Crnković Matija iz Ludbrega. Po Din 275: Župni Ured Sv. Ivan Žabno. Po Din 200: NN. sa suprugom iz Zagreba. Po Din 189.50: Župa Veliki Bukovec. Po Din 130: Župni Ured Remete. Po Din 100: iz Ludbrega Švigir Olga i Franjo, Radoš Marica, Vedriš Franjo, Nikola Miškulin, iz Osijeka Zatluka Ivan, Zatluka Ljubica, Mutavdić Josipa, Fizić Antun, Kraus-Porte Mira, Zatluka Zlatko; iz Ludbrega Švigir Olga, i Franjo Radoš Marica, Vedriš Franjo, Nikola Miškulin; Dolovski - Jakuš, Dr Dimić, Dr Peričić, Marija Mogut, Kemec Đuro; Soban Bogomil iz Zagreba, Dr Ivo Horvat iz Zagreba, Dr Franjo Šeper iz Zagreba. Po Din 85: Stančić Drago iz Ludbrega. Po Din 60: Vučetić pl. Ive iz Sv. Đurda Ludbreškog. Po Din 50: Dr Vlatko Mogut iz Samobora, Sofija, Julka, Marija, Mihoković, Tišljar Josip iz Globočca, Katalenić Julijana iz Sušaka; iz Ludbrega Dolovski Sabina, Hirzsohn Julije, Kerstner Ivan, Herceg Josip; Andija Denacić iz Aparije, Karlo Gručić iz Zagreba, Župni Ured iz Štefanjevca, Lončarić Marija iz Ludbreškog Vinograda. Po Din 40: Dijanušić Kata iz Selnika, Vadjon Imbro iz Ludbrega. Po Din 30: iz Selnika Ludban Petar, Stjepan Kancijan; iz Ludbrega Draganic Stjepan, Horvatić Kata, Gerić Mirko, Frančić Franjo. Po Din 28: Gradinski Ivan iz Ludbrega. Po Din 25: Šafar Ana iz Ludbrega Vinograda, Premec Kata iz Ludbrega, Vič. Nedić, kapelan iz Đakova, iz Ludbrega Premec Kata, Sabljak Stjepan, Panić Imbro. Po Din 20: iz Ludbrega Varga Ivan, Fučkar Agata, Klemac Marica; iz Apatije Martinković Imbro, Crnković Josip, Hladnić Marija, Golubić Tereza, Golubić Branko iz Selnika; iz Ludbrega Jalšić Božidar, Kovačić Jakob, Horvatić Kata, Baranja Bela, Mrazovec Milka, Janković Slavko, Kivač Ivan iz Globočca, Havačić Ivan iz Slokovca, Kovačević Iva iz Zagreba, Kat. Žena (Bratec M.) iz Molva, Crkva u Hrašćini, Mijo Nejak iz Hrašćine. Po Din 15: Havačić Matija iz Sigeca. Po Din 12: Radašić Adam iz Ludbrega. Po Din 10: iz Selnika Tkalec Rozalija, Kain Franjo i Josipa, Horvat Klara, Šagi Grga, Hladnić Marija iz Čukovca, Belšek Gabra iz Ludbr. Vinograda, Bližnjak Andrija, Vucković Bolto iz Kućana, iz Ludbrega Jalšić Linka, Cimerman Linka, Kemec Julka, Janušić Eva, Novak Josip, A. Matasović iz Čukovca, N. N. Sakupljeno na proštenju Majke Božje Žalosne u Ludbregu, iz Apatije Busija Josip, Medimurec Josipa, Strah Rok, Strah Franjo, Stanko Antun, Medimurec Đuro, Horvat Ivan, Matoc Antun, Hladnić Gabro, Busija Franjo, Prus Vid, Denacić Andro, iz Ludbr. Vinograda Premec Stjepan, Bartolec Josipa, Kelnar Jelka, iz Čukovca Lončarić Marija, Makar Imbro, Habjanić Andro, Vusić Marko, Vargović Mijo, iz Globočca Pavković Marija, Prstec Josip, Juratović Đuro, Lačan Josip, Lojan Ivan, Zember Antun, Kontušić Josip, Pišpek Stjepan, Petrikovski Josip, iz Sigeca Havačić Nikola, Crnković Ivan, Crnković Drago, Makar Đuro, Makar Ignac, Brlek Bara, Jalšić Ignac, iz Slokovca Geč Franjo, Denacić Filip, Vrbanić Tereza, Vrbanić Stjepan i Vrbanić Tereza, Vrbanić Stjepan i Jakov, Horvat Filip, Horvat Viktor, Jadančić Marija, Gložinić Izidor, Martinković Antun, Skupnjak Mato, Balent Đuro, iz Selnika Kolmar Josip, Matijašec Ivan, Kolak Ivan i Franjo, Mužir Mara iz Riječkih Krča, Mikulić Neža iz Hrastovskoga, iz Ludbrega Miškulin Nikola, Sović Franjo, Kezelj Viktor, Stančin Franjo, Klemen Marija, Tehelj Jakob, Topličan Đuro, Jandačka Stjepan, Novak Franjo, Čić Antonija, Papp Vlado, Poje Antun, Dobeć Ignac, Kemec Stjepan iz Ludbrega, Herenčić Josip iz L. Petrović Ana, Petak Marija, Horvat Mihovil, Kos Đuro, Horvat Drago, Premec Franjo, Boršić Vjekoslav, Gerić Ivan, Hrgar Mijo, Mađarić Viktor, Martinčić Marijan, Nofta Josip, Drvenko Josip, Draganic Roza, Svenda Justina, Grubar Ivan i Marija, Gerić Kata, Zlatar Mato, Amalija Turek iz Ludbr. Sesveta, Perhat Dušan iz Gospića, Ludban Martin iz Selnika, župnik Hvala Adolf, Grokša Franjo iz Hrašćine. Osim toga su mnogi darovali manjih darova.

Ukupno je kod Župnog Ureda u Ludbregu sakupljeno 6.916 dinara.

Svim dosadašnjim darovateljima neka bude izrečena najtoplija hvala! Ugledali se i drugi u njih, da što prije pridonesu svoj dio za ovu svetu hrvatsku stvar!

Darovi se šalju ili doznacnicom na župni Ured, Ludbreg, — ili čekom br. 31.029. na „Svetu Zemlju“, uprava Zagreb (Trenkova ul. 1.)

„SVETA ZEMLJA“ izlazi 4 puta na godinu. Godišnja pretplata 10 dinara. Izdavač i vlasnik: Odbor za Sv. Zemlju, konzorcij u Zagrebu, Trenkova I. Za vlasnika, izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, novinar, Zagreb, Trenkova I. I. kat. — Tisak Tiskare Narodne Prosvjete, Zagreb, Trenkova I. Za tiskaru odgovara Rajmund Sušin, Zagreb, Zvonimirova ul. 18. II. kat.

Kapelica Svetog križa u Ludbregu. Svetište je posvetio zagrebački kardinal Dr. Franjo Kuharić 4. rujna 1994. godine. Kapelica je dovršena 1995. godine, prema zavjetu Hrvatskog sabora iz davne 1739. godine.

RELIKVIJAR PREDRAGOCJENE KRVI ISUSOVE, Ludbreg.